

***Staudtia stipitata* Warb.**

NAZIVI

Staudtia stipitata Warb. naziv je drva botaničke vrste iz porodice *Myristicaceae*. Trgovački su nazivi te vrste i niové (Njemačka, Francuska, Velika Britanija, Belgija), memenga (Angola), m'bou, mogoubi, ohobe (Gabon), bokapi, bopé, bopé bambake, ekop, m'bonda (Kamerun), bosasa, kamashi, menge-menga, sunzu, susumenga, wanga (Kongo).

NALAZIŠTE

Stabla *Staudtia stipitata* Warb. nalazimo u zapadnoj i srednjoj Africi. Područja rasprostranjenosti tog drveća su Kongo, Nigerija, Kamerun, Gabon i Angola. Rastu ponajprije u području tropskih nizinskih trajno zelenih kišnih šuma i u području suptropskih kišnih šuma dubokih pjeskovitih tala.

STABLO

Naraste od 25 do 30 (35) metara, dužina debla mu je 20 – 25 metara, a prsni promjer do 1,0 (1,3) metra. Stabla su cilindričnog oblika. Kora mladog drva je glatka, na zrelom je drvu pločasta i raspucana, pepeljasto siva do crvenkasta. Debljina kore je od 0,5 do 1,0 centimetra. Sadržava lateks.

DRVO

Makroskopska obilježja

Drvo je rastresito porozno. Bjeljika i srževina međusobno se razlikuju. Bjeljika je široka, žućkasta do svjetlosmeđa. Netom ispiljena srž narančastosmeđe je boje. S vremenom potamni i postane crvenosmeđa. Svježe posječeno drvo intenzivnog je mirisa. Pore, aksijalni parenhim i drvni traci uočljivi su samo povećalom.

Mikroskopska obilježja

Traheje su pretežito pojedinačno raspoređene, a pojavljuju se u paru i u skupinama. Promjer traheja iznosi 85...120...165 mikrometara, gustoća im je 5...7...8 na 1 mm² poprečnog presjeka. Volumni udio traheja iznosi oko 15 %. Traheje su često ispunjene tilama i smeđim sržnim tvarima. Aksijalni je parenhim apotrahealno marginalan, širok od 1 do 2 stanice, paratrahealan. Volu-

meni udio aksijalnog parenhima je oko 7 %. Drvni su traci heterogeni, visoki 330...700...1200 mikrometara te široki 15...30...43 mikrometara, odnosno od 1 do 2 odnosno 3 stanice. Gustoća drvnih trakova je 10...11...13 na 1 mm poprečnog presjeka. Volumni udio drvnih trakova iznosi oko 26 %. Drvna su vlakanca libriformska, a dugačka su 300...650...1700 mikrometara. Debljina staničnih stijjenki vlakancaca iznosi 2,15...3,5...4,5 mikrometara, a promjer lumena 7,0...12,0...16,0 mikrometara. Volumni je udio vlakancaca oko 52 %.

Fizička svojstva

Gustoća standardno suhog drva, ρ_0	700...850...950 kg/m ³
Gustoća prosušenog drva, ρ_{12-15}	750...900 ...1000 kg/m ³
Gustoća sirovog drva, ρ_s	900...1100 kg/m ³
Poroznost	oko 44 %
Radijalno utezanje, β_r	5,2...5,9 %
Tangentno utezanje, β_t	6,3...7,1 %
Volumno utezanje, β_v	9,0...11,8...16,7 %

Mehanička svojstva

Čvrstoća na tlak	79...111 MPa
Čvrstoća na vlak, okomito na vlakanca	2,4...3,0...4,0 MPa
Čvrstoća na savijanje	150...161...193 MPa
Čvrstoća na smik	oko 6,0 MPa
Tvrdoća (prema Brinellu), okomito na vlakanca	36...41 MPa
Modul elastičnosti	16,2...18,5 GPa

TEHNOLOŠKA SVOJSTVA

Obradivost

Drvo se dobro ručno i strojno obrađuje. Piljenje je otežano i zahtijeva upotrebu pile sa zupcima od tvrdog materijala te velik utrošak energije. Dobro se savija, reže, blanja i ljušti. Prije upotrebe vijaka i čavala drvo je potrebno predbušiti. Dobro se lijepi i površinski obrađuje, no prije obrade površinu je potrebno obraditi otapalima.

Sušenje

Drvo se dobro suši i prirodnim načinom i u sušionicama, no treba izbjegavati visoke temperature sušenja.

Trajnost i zaštita

Prema normi HRN 350-2, 2005, srž drva vrlo je otporna na gljive uzročnice truleži (razred otpornosti 1) i otporna na termite (razred otpornosti D). Srž je slabo permeabilna (razred 4). Po trajnosti drvo pripada razredu 4 i stoga se može koristiti u dodiru s tlom i vodom.

Uporaba

Upotrebljava se kao furnirsko drvo, za izradu rezanoga i ljuštenog furnira, za proizvodnju namještaja, kao konstrukcijsko drvo za srednja i velika opterećenja, za izradu stubišta, parketa i ograda, za brodogradnju te za proizvodnju vagona i mostova. Od njega se mogu izrađivati i sportske naprave, ručke alata, crtači pribor, četke i tokareni drvni elementi.

Sirovina

Drvo na tržište dolazi u obliku trupaca dužine 4,0 do 8,0 metara, najčešće srednjeg promjera od 60 do 90 centimetara.

Zbog sličnih svojstava na svjetskom se tržištu pod istim trgovačkim nazivom često pojavljuje i vrsta *Staudtia kamerunensis* Warb.

Napomena

Staudtia stipitata Warb. nije na popisu ugroženih vrsta međunarodne organizacije CITES, niti na popisu međunarodne organizacije IUCN Red list. Drvo sličnih svojstava imaju i vrste *Staudtia kamerunensis* Warb. i *Staudtia* spp.

Literatura

1. HRN EN 350-2, 2005: Trajnost drva i proizvoda na osnovi drva – Prirodna trajnost masivnog drva, 2. dio.
2. Wagenführ, R.; Scheiber, C., 1974: HOLZATLAS, VEB Fachbuchverlag, Leipzig, 504-506.
3. ***1964: Wood dictionary, Elsevier publishing company, Amsterdam.
4. ***<http://tropix.cirad.fr/FichiersComplementaires/EN/Africa/NIOVE.pdf> (preuzeto 20. siječnja 2016.).

prof. dr. sc. Jelena Trajković
doc. dr. sc. Bogoslav Šefer